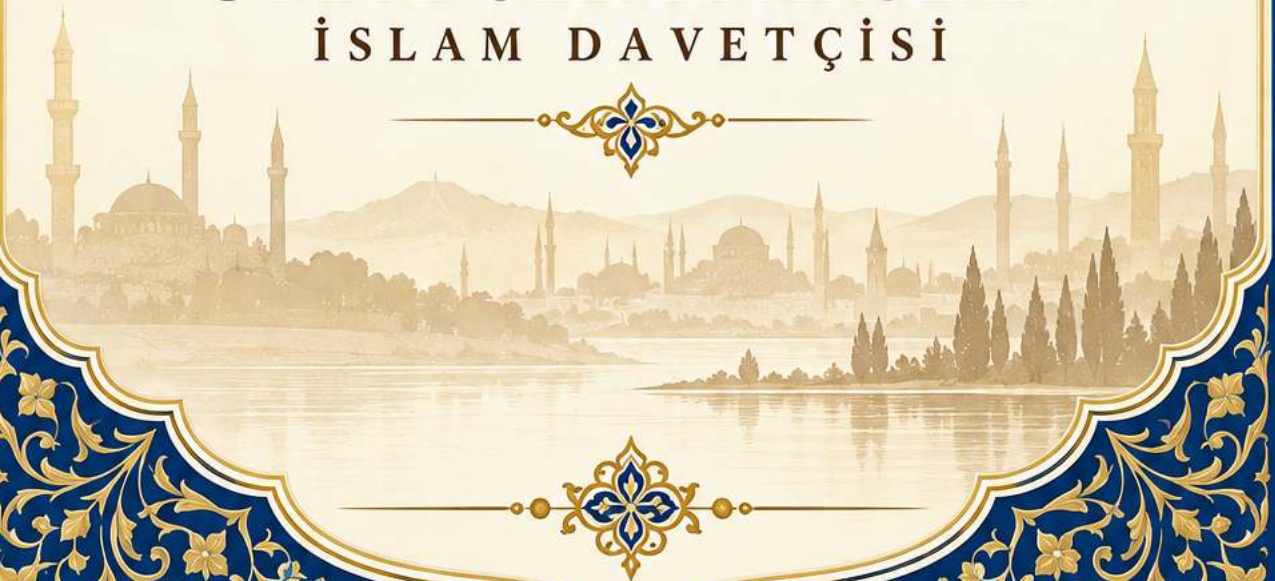

ÖNCELİKLER FIKHI

فقه الأولويات

UBEYDULLAH ARSLAN
İSLAM DAVETÇİSİ

ÖNSÖZ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur. Salât ve selâm, Peygamberimiz Muhammed’e, onun ailesine, ashabına ve kıyamete kadar onların yolunu güzellekle takip edenlerin üzerine olsun.

Müslümanın dinî hayatında öncelikleri doğru belirlemesi, sahih ilim ve basiret üzere kulluk etmesinin temel gereklerindendir. Zira her dinî mesele aynı derecede olmadığı gibi, her amel de aynı hükme, fazilete ve önceliğe sahip değildir. Farzlar nafilelerden, dinin temel esasları fer’î meselelerden, tevhid ise bütün ibadetlerin üzerine bina edildiği bir esas olması bakımından diğer amellerden önce gelir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

ÂYET:

“Bil ki Allah’tan başka ilah yoktur.” (Muhammed, 19)

Resûlullah ﷺ ise şöyle buyurmuştur:

HADİS:

“Kulum, kendisine farz kıldığım şeylerden bana daha sevimli hiçbir şeyle bana yaklaşamaz.” (Buhârî, 6502)

Bu iki delil, sahih ilmin ve farzların önceliğini ortaya koymaktadır.

Öncelikler fıkhı; yalnızca hangi amelin önce yapılacağını bilmek değil, dinin temel esaslarını koruyarak her sorumluluğu kendi derecesine yerleştirmektir. Bu anlayış, Müslümanın ilmini, ibadetini, ahlakını, davetini ve günlük hayatını Kur’an ve sahih sünnetin rehberliğinde düzenlemesini gerektirir.

Bu risalede öncelikler fıkhı, kırk temel ilke hâlinde ele alınmıştır. Tevhid ve sahih akîdeden sünnete ittibaya, ilimden amele, itaatten ibadete, davetten terbiyeye, nefis tezkiyesinden aile ve toplum sorumluluklarına kadar Müslümanın hayatında öncelik vermesi gereken esaslar kısa açıklamalar ve şer’î delillerle ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada esas alınan ölçü, Kur’an ve sahih sünneti Selef-i Sâlihîn’in anlayışı doğrultusunda kavramaktır. Zira Müslümanın gayesi, yalnızca çok şey bilmek veya çok sayıda faaliyet gerçekleştirmek değil; Allah’ın kendisinden istediğini sahih ilim, ihlas ve sünnete uygunluk üzere yerine getirmektir.

Unutulmamalıdır ki bir amelin öncelikli olması, diğer dinî sorumlulukların terk edilebileceği anlamına gelmez. Her hak sahibine hakkı verilmeli, farzlar korunmalı, haramlardan sakınılmalı ve yükümlülükler şer’î derecelerine göre yerine getirilmelidir.

Bu risalenin gayesi, okuyucunun dinî hayatına şu temel ölçüyü yerleştirmektir:

Önce tevhid, sonra tevhidin gerektirdiği sahih ilim, ihlaslı amel, sünnete ittiba ve basiretli davet. Bütün bunlarla birlikte her sorumluluğu Allah’ın emrettiği şekilde ve kendi derecesinde yerine getirmek.

Allah Teâlâ’dan bu mütevazı çalışmayı faydalı kılmasını, bizleri hakkı öğrenen, öğrendiğiyle amel eden, insanları basiret üzere hakka davet eden ve hayatını O’nun rızasına göre düzenleyen kullarından eylemesini niyaz ederim.

Başarı ve hidayet yalnızca Allah’tandır.

ÖNCELİKLER FIKHI

1 - 5

1 ALLAH'I TEVHİDLEME, HER BİLGİDEN ÖNCE GELİR.

Sahih kulluğun temeli, Allah'ı isimleri, sıfatları ve rubûbiyetiyle tevhid etmek, ibadeti yalnızca O'na has kılmaktır.

DELİL: | "Bil ki Allah'tan başka ilah yoktur." (Muhammed, 19)

2 TEVHİD, BÜTÜN AMELLERİN ÖNÜNDE GELİR.

Allah'a ibadeti yalnızca O'na has kılmak, bütün ibadetlerin üzerine bina edildiği temel esastır.

DELİL: | "Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyât, 56)

3 ŞİRKİ TANIMAK, TEVHİDİ KORUMANIN GEREĞİDİR.

Tevhidi öğrenen Müslüman, onu bozan şirk çeşitlerini ve şirke götüren yolları da öğrenmelidir.

DELİL: | "Şüphesiz şirk, gerçekten büyük bir zulümdür." (Lokmân, 13)

4 SAHİH AKÎDE, DİNÎ FAALİYETLERİN TEMELİDİR.

Davet, eğitim ve ibadet faaliyetleri, Kur'an ve sahih sünnete dayanan sağlam bir itikad üzerine kurulmalıdır.

DELİL: | "Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa salih amel işlesin ve Rabbine ibadette hiç kimseyi ortak koşmasın." (Kehf, 110)

5 İMANIN ASILLARI, FER'Î MESELELERDEN ÖNCE ÖĞRENİLİR.

Müslüman, öncelikle iman etmesi gereken temel esasları öğrenmeli, ardından ayrıntılı meselelere yönelmelidir.

DELİL: | "İman; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe ve hayrıyla şerriyle kadere iman etmendir." (Müslim, 8)

ÖNCELİKLER FIKHI

6 - 10

6 VAHİY, AKIL VE ŞAHSÎ GÖRÜŞLERİN ÖNÜNDE GELİR.

Dinî hükümlerde belirleyici ölçü Kur'an ve sahih sünnettir. Akıl, vahyi anlamak için kullanılır; vahyin önüne geçirilmez.

DELİL:

“Allah ve Resûlü bir işe hükmettiğinde, mümin bir erkek ve mümin bir kadın için o işte tercih hakkı yoktur.” (Ahzâb, 36)

7 SÜNNETE İTTİBA, ŞAHİSLARA BAĞLILIKTAN ÖNCE GELİR.

Hiçbir âlimin, şeyhin veya topluluğun sözü, Resûlullah'ın ﷺ sahih sünnetinin önüne geçirilemez.

DELİL:

“Peygamber size ne verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan sakının.” (Haşr, 7)

8 SELEFİN ANLAYIŞI, DİNİ ANLAMADA TEMEL REHBERDİR.

Kur'an ve sünnet, sahabenin ve onların yolunu takip eden ilk nesillerin anlayışı esas alınarak öğrenilmelidir.

DELİL:

“Muhacirlerin ve ensarın ilkleri ile onlara güzellikle tabi olanlardan Allah razı olmuştur.” (Tevbe, 100)

9 DELİLİ ÖĞRENMEK, TAKLİT VE TAASSUPTAN ÖNCE GELİR.

Müslüman, dinî meselelerde ehil âlimlere müracaat etmeli, delili öğrenmeye gayret etmeli ve şahıs taassubundan sakınmalıdır.

DELİL:

“Eğer bilmiyorsanız ilim ehline sorun.” (Nahl, 43)

10 SÜNNETİ ÖĞRENMEK, BİD'ATLERDEN SAKINMANIN ÖNÜNDE GELİR.

İbadetlerin meşru şeklini öğrenmek, dine sonradan sokulan uygulamaları tanımanın ve onlardan korunmanın temelidir.

DELİL:

“Kim bizim bu dinimizde ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa o reddedilmiştir.” (Buhârî, 2697; Müslim, 1718)

ÖNCELİKLER FIKHI

11 - 15

11 ALLAH'A VE RESÛLÜNE İTAAT, HER İTAATIN ÖNÜNDE GELİR.

Anne babaya, yöneticilere ve diğer insanlara itaat, Allah'a ve Resûlü'ne isyanı gerektirmediği sürece meşrudur.

DELİL:

"İtaat ancak maruftadır." (Buhârî, 7257; Müslim, 1840)

12 FARZLAR, NAFİLE İBADETLERDEN ÖNCE GELİR.

Müslüman, öncelikle üzerine farz olan ibadetleri yerine getirmeli, ardından nafilelerle Allah'a yakınlaşmalıdır.

DELİL:

"Kulum, kendisine farz kıldığım şeylerden bana daha sevimli hiçbir şeyle bana yaklaşamaz." (Buhârî, 6502)

13 NAMAZI DOSDOĞRU KILMAK, DİĞER NAFİLE MEŞGULİYETLERDEN ÖNCE GELİR.

Namazın şartlarını, rükünlerini ve vaciplerini öğrenmek ve onu vaktinde eda etmek temel kulluk sorumluluklarındandır.

DELİL:

"Allah'a en sevimli amel hangisidir?" diye sorulduğunda Resûlullah ﷺ, "Vaktinde kılınan namazdır." buyurdu. (Buhârî, 527; Müslim, 85)

14 İHLAS, AMELİN ÇOKLUĞUNDAN ÖNCE GELİR.

Amelin kabulü için Allah'ın rızasını gözetmek ve Resûlullah'ın ﷺ sünnetine uygun hareket etmek esastır.

DELİL:

"Hâlbuki onlara, dini yalnızca Allah'a has kılarak O'na ibadet etmeleri emredilmişti." (Beyyine, 5)

15 HARAMLARI TERK ETMEK, NAFİLELERLE MEŞGUL OLMAKTAN ÖNCE GELİR.

Müslüman, farzları yerine getirirken haramlardan sakınmalı; nafil ibadetleri, yasakları işlemeye gerekçe yapmamalıdır.

DELİL:

"Size bir şeyi yasakladığımda ondan sakının. Size bir şeyi emrettiğimde ise gücünüz yettiğinde onu yerine getirin." (Buhârî, 7288; Müslim, 1337)

ÖNCELİKLER FIKHI

16 - 20

16 İLİM, SÖZ VE AMELDEN ÖNCE GELİR.

Müslüman, neye iman edeceğini, nasıl ibadet edeceğini ve hangi hükümle amel edeceğini sahih ilimle öğrenmelidir.

DELİL:

“Bil ki Allah’tan başka ilah yoktur. Hem kendinin hem de mümin erkek ve mümin kadınların günahları için bağışlanma dile.” (Muhammed, 19)

17 FARZ-I AYIN İLİM, DİĞER İLİMLERDEN ÖNCE GELİR.

Her Müslüman, kendi itikadını, ibadetlerini ve sorumlu olduğu muameleleri doğru şekilde yerine getirecek kadar ilim öğrenmelidir.

DELİL:

“Eğer bilmiyorsanız ilim ehline sorun.” (Nahl, 43)

18 SAHİH KAYNAKLARDAN ÖĞRENMEK, BİLGİ ÇOKLUĞUNDAN ÖNCE GELİR.

İlim talebinde esas olan, çok bilgi toplamak değil; Kur’an, sahih sünnet ve güvenilir âlimlerin açıklamalarıyla doğru bilgiye ulaşmaktır.

DELİL:

“Ey iman edenler! Eğer size bir fasık bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın.” (Hucurât, 6)

19 ÖĞRENİLEN İLİMLE AMEL ETMEK, YENİ BİLGİLER BİRİKTİRMekten ÖNCE GELİR.

İlim, yalnızca ezberlenmek ve aktarılmak için değil; Allah’a kulluğu gerçekleştirmek ve hayatı düzeltmek için öğrenilir.

DELİL:

“Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz?” (Saff, 2)

20 İLMÎ MESELELERDE TAHKİK, TARTIŞMA VE MÜNAZARADAN ÖNCE GELİR.

Müslüman, bir görüşü savunmadan veya reddetmeden önce meselenin delillerini, âlimlerin açıklamalarını ve ihtilafın mahiyetini öğrenmelidir.

DELİL:

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme.” (İsrâ, 36)

ÖNCELİKLER FIKHI

21 - 25

21

TEVHİDE DAVET, DAVETİN TEMELİDİR.

İnsanları Allah'a davet ederken öncelikle Allah'ın birliği, ibadetin yalnızca O'na yapılması ve şirkin terk edilmesi öğretilmelidir.

DELİL:

"Onları davet edeceğin ilk şey, Allah'ı birlemeleri olsun."
(Buhârî, 7372; Müslim, 19)

22

BASİRETLE DAVET, HEYECAN VE SLOGANLARDAN ÖNCE GELİR.

Davetçi, insanlara neyi, hangi delille, nasıl ve ne zaman anlatacağını ilim ve hikmetle belirlemelidir.

DELİL:

"De ki: İşte benim yolum budur. Ben ve bana tabi olanlar basiret üzere Allah'a davet ederiz." (Yûsuf, 108)

23

KİŞİNİN KENDİSİNİ İSLAH ETMESİ, BAŞKALARINI İSLAH ETME ÇABASIYLA BİRLİKTE YÜRÜMELİDİR.

Davetçi, insanları iyiliğe çağırırken kendi imanını, ibadetini, ahlakını ve amellerini düzeltmeyi ihmal etmemelidir.

DELİL:

"Siz insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz?"
(Bakara, 44)

24

TEMEL ESASLARI ÖĞRETMEK, AYRINTILI İHTİLAFLARA GİRMEKTEN ÖNCE GELİR.

Davette muhatabın bilgi ve ihtiyaç düzeyi gözetilmeli; temel itikad ve ibadet meseleleri, ayrıntılı tartışmalardan önce öğretilmelidir.

DELİL:

Resûlullah ﷺ, Muâz'ı Yemen'e gönderirken önce tevhidi öğretmesini, ardından namazı ve zekâtı bildirmesini emretmiştir.
(Buhârî, 7372; Müslim, 19)

25

HİKMET VE MERHALETİ GÖZETMEK, ACELECİLİKten ÖNCE GELİR.

Davetçi, şer'î esaslardan taviz vermeden muhatabın durumunu, öğrenme kapasitesini ve davetin muhtemel sonuçlarını dikkate almalıdır.

DELİL:

"Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütlerle davet et."
(Nahl, 125)

ÖNCELİKLER FIKHI

26 - 30

26

KALBİN ISLAHI, ZAHİRÎ AMELLERİN DÜZELTİLMESİYLE BİRLİKTE YÜRÜMELİDİR.

Müslüman, amellerini sünnete uygun hâle getirirken kalbini şirkten, riyadan, kibirden ve hasetten arındırmaya da gayret etmelidir.

DELİL:

“Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır. O iyi olursa bütün beden iyi olur. O bozulursa bütün beden bozulur. Dikkat edin! O, kalptir.” (Buhârî, 52; Müslim, 1599)

27

İHLAS VE TAKVA, İNSANLARIN ÖVGÜSÜNÜ KAZANMAKTAN ÖNCE GELİR.

Müslüman, ibadetlerinde ve dinî faaliyetlerinde insanların beğenisini değil, Allah’ın rızasını gözetmelidir.

DELİL:

“De ki: Şüphesiz namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.” (En’âm, 162)

28

NEFSİ MUHASEBE ETMEK, BAŞKALARININ KUSURLARIYLA MEŞGUL OLMAKTAN ÖNCE GELİR.

Kişi, başkalarının hatalarını araştırmakla meşgul olurken kendi günahlarını, ihmallerini ve sorumluluklarını unutmamalıdır.

DELİL:

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun. Herkes yarın için ne hazırladığına baksın.” (Haşr, 18)

29

GÜZEL AHLAK, SAHİH İTİKADIN AMELÎ GEREKLERİNDENDİR.

Doğru akîdeyi öğrenen Müslüman, doğruluk, emanet, sabır, tevazu, adalet ve merhamet gibi ahlakî esasları hayatına yansıtmalıdır.

DELİL:

“Müminlerin iman bakımından en kâmil olanı, ahlakı en güzel olanıdır.” (Tirmizî, 1162; Elbânî: Hasen-sahih)

30

SÜREKLİ VE İHLASLI AMEL, GEÇİCİ HEYECANDAN ÖNCE GELİR.

Müslüman, kısa süreli yoğun faaliyetler yerine farzları koruyan, sünnete uygun ve devamlı bir kulluk hayatı oluşturmaya gayret etmelidir.

DELİL:

“Allah’a en sevimli amel, az da olsa devamlı olanıdır.” (Buhârî, 6464; Müslim, 783)

ÖNCELİKLER FIKHI

31 - 35

31

AİLENİN DİNÎ TERBİYESİ, DIŞARIDAKİ FAALİYETLER UĞRUNA İHMAL EDİLEMEZ.

Müslüman, eşinin ve çocuklarının dinî eğitimini, haklarını ve ihtiyaçlarını gözetmeli; davet faaliyetlerini aile sorumluluklarını terk etmeye gerekçe yapmamalıdır.

DELİL:

“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun.” (Tahrîm, 6)

32

ANNE BABANIN HAKKI, NAFİLE MEŞGULİYETLER UĞRUNA İHMAL EDİLEMEZ.

Allah’a isyan içermeyen hususlarda anne babaya iyilik etmek, onların meşru haklarını gözetmek ve ihtiyaçlarını karşılamak temel sorumluluklardandır.

DELİL:

“Rabbin, yalnızca kendisine ibadet etmenizi ve anne babaya iyilik etmenizi emretti.” (İsrâ, 23)

33

MÜSLÜMAN KARDEŞLİĞİ, ŞAHSÎ VE GRUPSAL TAASSUBUN ÖNÜNDE GELİR.

Müslümanlar arasındaki sevgi, yardımlaşma ve haklara riayet; şahıslara, gruplara ve isimlere körü körüne bağlılık uğruna terk edilmemelidir.

DELİL:

“Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin.” (Hucûrât, 10)

34

ADALET VE HAKKA BAĞLILIK, TARAFTARLIK VE HUSUMETİN ÖNÜNDE GELİR.

Bir kimseye duyulan sevgi veya öfke, onun doğru sözünü reddetmeye ya da yanlışını savunmaya sebep olmamalıdır.

DELİL:

“Bir topluluğa duyduğunuz kin sizi adaletsizliğe sevk etmesin. Adaletli olun. Bu, takvaya daha yakındır.” (Mâide, 8)

35

İHTİLAFLARDA İLİM VE İNSAFLA HAREKET ETMEK, ACELE HÜKÜM VERMEKTEN ÖNCE GELİR.

Müslüman, ihtilaflı meselelerde delilleri ve âlimlerin açıklamalarını araştırmalı; söz ve fiil hakkındaki hüküm ile belirli şahıs hakkındaki hükmü birbirinden ayırmalıdır.

DELİL:

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp; bunların hepsi ondan sorumludur.” (İsrâ, 36)

ÖNCELİKLER FIKHI

36 - 40

DAVETTE PLANLAMA VE ÖNCELİKLERİN UYGULANMASI

36

ŞER'Î GAYE, DAVET ARAÇLARINDAN ÖNCE GELİR.

Davetin amacı Allah'ın dinini öğretmek ve insanları O'na kulluğa çağırmaktır. Kurumlar, yayınlar ve diğer araçlar bu gayeye hizmet etmelidir.

DELİL:

“De ki: İşte benim yolum budur. Ben ve bana tabi olanlar basiret üzere Allah'a davet ederiz.” (Yûsuf, 108)

37

MUHATABIN İHTİYACINI BELİRLEMEK, DAVET PROGRAMINI HAZIRLAMAKTAN ÖNCE GELİR.

Davetçi, insanların itikadî, ilmî ve amelî ihtiyaçlarını tespit etmeli; eğitim ve davet çalışmalarını bu ihtiyaçlara göre düzenlemelidir.

DELİL:

“İnsanlarla anlayabilecekleri şeyleri konuşun. Allah ve Resûlü'nün yalanlanmasını mı istersiniz?” (Buhârî, Kitâbü'l-İlim, 49. bab; Hz. Ali'nin sözü)

38

EHLİYET VE EMANET, GÖREV VE SORUMLULUK DAĞITIMINDA ESASTIR.

Dinî eğitim ve davet çalışmalarında görevler, kişilerin ilmî yeterliliği, güvenilirliği ve sorumluluklarını yerine getirme kabiliyeti gözetilerek verilmelidir.

DELİL:

“Şüphesiz Allah, emanetleri ehline vermenizi emreder.” (Nisâ, 58)

39

İSTİKRARLI VE FAYDALI ÇALIŞMA, SAYISAL ÇOKLUK VE GÖSTERİŞTEN ÖNCE GELİR.

Davet faaliyetlerinin başarısı yalnızca takipçi, yayın veya etkinlik sayısı ile değerlendirilmemeli; sahih ilmin öğretilmesi, doğru amelin yayılması ve kalıcı fayda esas alınmalıdır.

DELİL:

“Hanginizin daha güzel amel işleyeceğini sınamak için ölümü ve hayatı yaratan O'dur.” (Mülk, 2)

40

ALLAH'IN RIZASI VE ÂHİRET KURTULUŞU, BÜTÜN DÜNYEVÎ HEDEFLERİN ÖNÜNDE GELİR.

Müslüman; ilmini, ibadetini, davetini, terbiyesini ve bütün faaliyetlerini Allah'ın rızasına yöneltmeli, dünya hayatını âhiret yurduna hazırlık vesilesi kılmalıdır.

DELİL:

“Allah'ın sana verdiği şeylerle âhiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma.” (Kasas, 77)